

KEMINMAAN KUNNAN ESIOPETUKSEN

LUKUVUOSISUUNNITELMA

2024–2025

Sisällys

1. Esiopetuksen toiminta-ajatus	3
2. Esiopetussuunnitelmaa koskevat paikalliset päätökset	4
3. Esiopetuksen arvopohja	5
2.1 Oppimiskäsitys	6
2.2 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa	7
<i>Ajattelu ja oppiminen</i>	7
<i>Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu</i>	7
<i>Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot</i>	8
<i>Monilukutaito</i>	8
<i>Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen</i>	9
<i>Osallistuminen ja vaikuttaminen</i>	9
3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri	10
3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	10
3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa	12
3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa	14
4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet	16
4.1 Monipuoliset työtavat	16
4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena	16
4.3 Esiopetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet	18
<i>Ilmaisun monet muodot</i>	19
<i>Kielen rikas maailma</i>	20
<i>Minä ja meidän yhteisömme</i>	21
<i>Tutkin ja toimin ympäristössäni</i>	23
<i>Kasvan ja kehityn</i>	24
4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	25
5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki	25
5.1 OPISKELUHUOLTO	30
6. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA OSALLISTUMISTODISTUS	32

Esiopetuksen työajat:

Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma 2024–2025

Esiopetuksessa noudatetaan Keminmaan kunnan sivistyslautakunnan hyväksymiä työ- ja loma-aikoja.

Syyslukukausi: 20.8.- 19.12.2024

Syysloma: 14.10 - 20.10.2024

Itsenäisyyspäivä: 6.12.2024

Joululoma: 20.12.2024 – 6.1.2025

Kevätlukukausi: 7.1.- 28.5.2025

Talviloma: 3.3. - 9.3.2025

Pääsiäinen: 18.4- 21.4.2025

Vappu: 1.5.2025

Vapaapäivä: 2.5.2025

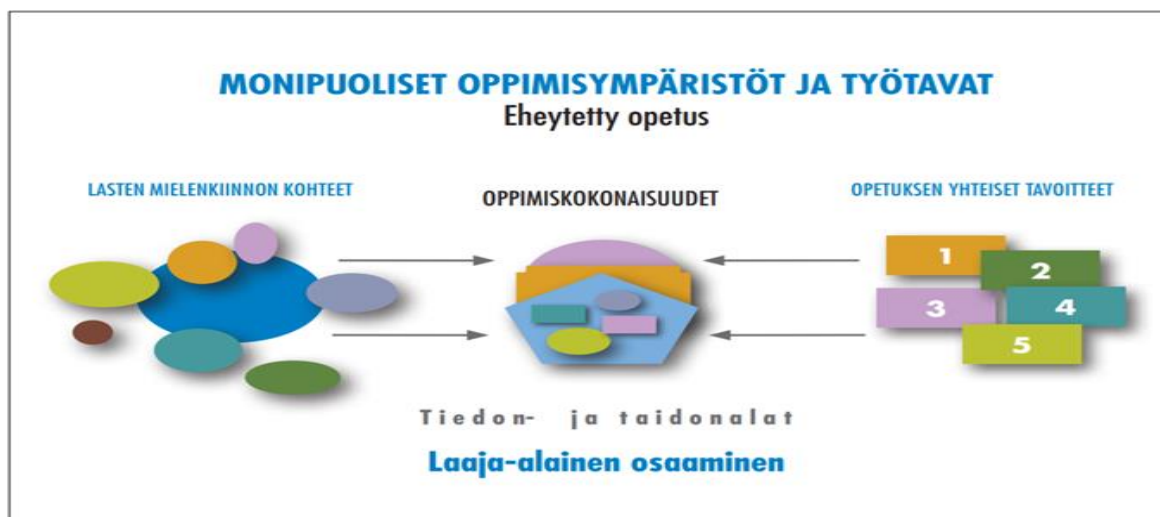
Esiopetusta annetaan neljä tuntia päivässä kello 9–13, yhteensä 700 tuntia/ lukuvuosi.

Esiopetusryhmät ja henkilöstö:

Varhaiskasvatuksen opettaja ja tarpeen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi -lastenhoitaja / päiväkotiapulainen. Esiopetuksessa työskentelee lisäksi Koulupsykologin, puheterapeutin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja kuraattorin palvelut ovat käytettävissä tarvittaessa.

1. Esiopetuksen toiminta-ajatus

Esiopetuksen toiminnan suunnittelu pohjautuu valtakunnallisiin Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin 2014. Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet (kuvio alla). Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita.

Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia sekä tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohdina. Esiopetus tukee laaja-alaista osaamista (kuvio yllä). Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Esiopetusta toteutetaan monipuolisissa oppimisympäristöissä ja monipuolisia työtapoja käyttäen ja se koostuu oppimiskokonaisuuksista.

Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

2.

Esiopetussuunnitelmaa koskevat paikalliset päätökset

Keminmaassa esiopetusta annetaan suomen kielellä. Lukuvuosisuunnitelmaa arvioidaan vuosittain keväällä. Lukuvuosisuunnitelmaa kehitetään laadun arvioinnin pohjalta sekä yhteisesti sovittujen painopisteiden pohjalta. Lukuvuosisuunnitelma hyväksytään lautakunnassa lukuvuoden alkaessa.

Keminmaassa esiopetusta järjestetään koulujen yhteydessä olevissa varhaiskasvatusyksiköissä. Lukuvuosisuunnitelmassa huomioidaan kehittämisen tavoitteet ja painopisteet. Jokaiselle lapselle laaditaan

käytössä oleva lapsikohtainen opetussuunnitelma sisältäen myös täydentävän varhaiskasvatuksen ja sitä arvioidaan vähintään kerran vuodessa. Tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain, kiusaamisen ennaltaehkäisyn-, liikunnan-, vuosisuunnitelma sisällytetään osaksi lukuvuosisuunnitelmaa.

Lukuvuosisuunnitelmasta tiedotetaan huoltajia, perusopetusta sekä sosiaali- ja terveystointa sekä muita sidosryhmiä kunnan www-sivuilla.

Varhaiskasvatuksessa toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun velvoite astuu voimaan 1.6.2023. Varhaiskasvatuksessa laaditaan varhaiskasvatusyksiköittäin toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma osana toimintasuunnitelmaa. Lapsilla ja huoltajilla on mahdollisuus osallistua ja tulla kuulluksi suunnitelmaa laadittaessa. Tasa-arvosuunnitelmassa tehdään selvitys yksikön/ryhmän tasa-arvon tilanteesta, jonka jälkeen laaditaan tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi.

Oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä kiinnitetään huomiota yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon vahvistamiseen. Tai varhaiskasvatusta edistetään inklusioperiaatteen mukaisesti, jolloin kaikilla lapsilla on yhdenvertainen oikeus osallistua varhaiskasvatukseen.

3. Esiopetuksen arvopohja

Keminmaan kunnassa arvoperusta pohjautuu valtakunnallisiin perusteisiin. Lapsi kohdataan omana itsenään ja lapsilla on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Lapsilla on oikeus työrauhaan ja turvaan/turvallisuuteen. Ketään ei kiusata ja ketään ei jätetä leikin ulkopuolelle. Lapsia rohkaistaan mukaan toimintaan ja leikkiin. Harjoitellaan hyviä kaveritaitoja Piki – materiaalin ja erilaisten temaviikkojen avulla. On tärkeää panostaa hyvään ryhmäytymiseen esiopetusvuosien aikana. Hyvä ryhmädynamiikka tukee lasten sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Näillä on suora yhteys lasten hyviin kaveritaitoihin.

Kaikkia kohdellaan ja kohdataan yhdenvertaisesti riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei tarkoita samanlaisuutta. Työyhteisössä keskustellaan yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvoa koskevista asenteista. Toiminnassa huomioidaan esim. kieleen, etnisyyteen, katsomukseen, uskuntoon, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvien asenteiden näkyminen puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.

Lapsuuden itseisarvo ja lapsen oikeudet (Jokaisella on oikeus hyvään opetukseen)

- Kohdataan jokainen lapsi, lapsilla on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi, oikeus työrauhaan ja turvaan/turvallisuuteen
- Tehdään yhteisiä päätöksiä esim. lasten kokoukset, aamupiiri, kahden kesken juttelua
- Ketään ei saa kiusata, ketään ei jätetä leikin ulkopuolelle
  - Tuetaan lasten vapaata leikkiä sekä sisällä että ulkona
  - Rohkaistaan lapsia mukaan toimintaan ja leikkiin
  - Otetaan huomioon lasten temperamentit

Lapsella on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimisestaan

- Positiivinen kasvatus ja pedagogiikka
  - Ryhmäytyminen, me-henki
- Iloitaan yhdessä (aikuisen innostuminen tarttuu)
- Huomioidaan lasten kiinnostuksen kohteet leikkiessä/toiminnassa
  - Ilmiöoppiminen: lapset ihmettelevät, tutkivat ja kokeilevat ja tekevät johtopäätöksiä
    - Aikuiset ohjaavat ja rikastuttavat leikkiä
  - Leikeille annetaan mahdollisuus jatkua myöhemmin
    - Oppimisvälineet esillä lasten leikkejä varten
    - Aikuinen havainnoi ja arvioi omaa toimintansa

Yhteistyö

- Luottamuksellista ja avointa
- Johdonmukaista, pidetään kiinni sovituista asioista
- Kuunnellaan vanhempia lasten asioissa ja otetaan huomioon vanhempien ajatuksia, aloitteita, palautetta, toiveita jne.
  - Tiedotetaan toiminnasta säännöllisesti
- Päivittäiset keskustelut lapsen tuonti- ja hakutilanteissa
  - Kaikki perheet ovat tasavertaisessa asemassa
  - Perheiden katsomukset huomioidaan

Kestävä elämäntapa

- Opetus ja kasvatus ovat sukupuolisensitiivistä,
- Aikuisten esimerkki ohjaa lasten arvomaailmaa
- Retket lähiympäristöön, luonnon tarkkailu eri vuodenaikoina
  - Askarrellaan kierrätysmateriaaleista
- Jätteiden lajittelu, pohdintaa mihin jätteet päätyvät, maatumiskokeet, oman taimen kasvattaminen (kasvun ihme)

2.1 Oppimiskäsitys

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset omaksuvat uusia tietoja ja taitoja vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltainen tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu yhdistyvät.

Olennaista oppimisessa on lasten oma toiminta ja luottamus omiin mahdollisuuksiinsa oppijana. Lisäksi lasten tahdolla ja kehittyvällä taidolla toimia yhdessä on merkitystä oppimiselle. Lapset oppivat esiopetuksessa leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista. Oppimisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen aiemmat kokemukset ja hänen osaamisensa. On tärkeää, että uusilla opittavilla tiedoilla ja taidoilla on yhteys lasten arkeen ja kokemusmaailmaan.

Kasvattajan tärkein tehtävä on...

- ... mahdollistaa ihmettely ja oppiminen
- ... luoda lapselle turvallinen ja positiivinen ympäristö
- ... olla läsnä
- ... olla tasa-arvoinen
- ... kohdata jokainen

Esiopetuksen ohjatussa toiminnassa ja leikissä lapset opettelevat toimimaan yhteistyössä muiden kanssa ja asettamaan tavoitteita omalle ja yhteiselle toiminnalle. Lapsia kuunnellaan, kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan sekä ohjataan heitä ottamaan huomioon toiset. Näin lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. Tavoitteena on, että uusien tietojen ja taitojen oppiminen herättää lapsissa halun oppia lisää.

2.2 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa.

Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittämisen tehtävä otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa: toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitettäessä sekä kasvatus- ja opetustyössä. Tehtävä perustuu valtioneuvoston asetuksen periaatteelle tarkastella opetusta kokonaisuutena. Sen toteutuminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä esi- ja perusopetuksen yhteistyötä. Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

Ajattelu ja oppiminen

Esiopetuksen tehtävä on rohkaista ja auttaa lapsia kehittämään ajattelun ja oppimisen taitojaan sekä vahvistaa heidän luottamustaan omaan osaamiseensa. Lapsia kannustetaan kokeilemaan ja opettelemaan heille vaativia asioita. Heitä ohjataan katsomaan asioita monesta näkökulmasta, kysymään ja kyseenalaistamaan. Heitä rohkaistaan iloitsemaan onnistumisista ja kannustamaan toisia sekä samalla olemaan lan- nistumatta epäonnistumisista. Projektien kautta lasten oma kriittinen ajattelu, tiedon etsintä ja oppiminen kehittyy.

- Lapsilähtöiset projektit
- Lorus, musisoinnit, draamatoiminta
- Leikit, pelit ja erilaiset ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävät
- Toimintaa dokumentoidaan, ja siitä keskustellaan yhdessä lasten kanssa (mitä tehty, mitä opittu)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys yksilön toimintakyvylle ja hyvinvoinnille kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita kuuluu hyvään vuorovaikutukseen ja kulttuuriseen osaamiseen. Kulttuuristen perinteiden ja tapojen huomioiminen luo lapsille yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisöön ja esiopetusryhmään. Erilaisten kulttuurien ja tapojen ymmärtäminen on tärkeää, jotta lapsi oppii olemaan luontevasti vuorovaikutuksessa erilaisista kulttuureista ja taustoista tulevien ihmisten kanssa. Lasten kysymyksiin ja ihmettelyyn tutkitaan yhdessä vastauksia.

- Vuorovaikutusharjoituksia pareittain, pienissä ryhmissä, koko ryhmän kanssa
- Ohjattuja sääntöleikkejä
- Itsensä ilmaisu (kehupiiri, viikkokatsaus)
- Perinteiset juhlat
- Tutustutaan eri kulttuuriryhmien tapoihin
- Keskustellaan pienissä ryhmissä eri aiheista

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun, levon ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Erityisesti kiinnitetään huomiota monipuoliseen ja riittävään liikuntaan lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä. Lasten kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan edistäviä ja haittaavia tekijöitä.

- Käsienpesun opettelu
- Yhteistyö hammashoitolan kanssa (harjauskoulu)
- 112-päivään osallistuminen
- Sanomalehtiweekoon osallistuminen
- Tablettien käyttö
- Rentoutusharjoitukset
- Hyvien ruokailutapojen harjoittelu
- Rauhoittumisen ja itsetunnon kehittymistä tukevia harjoituksia

Monilukutaito

Monilukutaito on taitoa ymmärtää erilaisia viestejä ja tulla ymmärretyksi muuttuvassa maailmassa. Se on myös taitoa suhtautua maailmaan avoimesti ja terveeseen kriittisesti. Hyvä monilukutaito antaa valmiudet arvioida tietoa, väitteitä ja mielipiteitä. Monilukutaidon myötä lapsi saa valmiuden osallisuuteen ja osallistumiseen. Kasvattajien tehtävä on tarjota lapsille monipuolisesti erilaisia välineitä, kuten kuvia, videoita, tarinoita, satuja, animaatioita, lauluja ja loruja, joiden kautta lapsi saa välineitä erilaisten lukutaitojen kehittymiselle. Lasten kanssa viestien, kuvien ja tekstien tulkitseminen antaa tilaa ihmettelylle, kysymyksille ja tunnetaitojen kehitykselle. Se haastaa pohtimaan asioita monesta näkökulmasta, jonkin toisen tul-

kinta samasta asiasta voi olla erilainen kuin oma tulkinta. Tulkinnat tehdään jokaisen omasta kokemusmaailmastaan käsin. Monilukutaitoiseksi kehittyminen edellyttää aikuisen rikasta mallia sekä rikasta tekstiympäristöä. Lasten osallisuus vahvistuu monilukutaidon kehittymisen myötä. Monilukutaito sisältää peruslukutaidon, numeerisen-, kuva-, ja medialukutaidon.

- Peruslukutaito – kirjaimet, äänteet, tavut, sanat, ääneen lukeminen, loruttelu, riittäminen, sanavaraston rikastuttaminen ja nimeäminen
- Numeerinen lukutaito – numerot, lukujonotaidot, luokittelu, sarjoittaminen, vertailu
- Kuvalukutaito – saduttaminen, kuvakirjat, sarjakuvat ja kuvittaminen, kuvin käyttö arjen havainnollistamisen tukena
- Medialukutaito – kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, tabletti, internet, tv, elokuvat, radio, musiikki, puhelimet, digitaaliset pelit

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologia-aidot ovat osa lapsen arkea, ja ne tulevat olemaan tärkeä taito tulevaisuudessa. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin digitaalisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Tieto- ja viestintäteknologian avulla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa. Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja. Ohjelmoinnin periaatteisiin tutustuminen luo ymmärrystä digitaalisten sovellusten kehittämisestä ja vahvistaa lasten loogista ajattelua. Lapsia ohjataan tieto- ja viestintäteknologian turvalliseen ja ergonomiseen käyttöön.

- Tablettien käyttö (pelit, sovellukset)
- Valokuvaus puhelimella/tabletilla ja kuvien tulkitseminen
- Yksinkertaisia koodausharjoituksia

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Esiopetuksen toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä lasten, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien kanssa. Kun lapset ovat mukana vaikuttamassa, he oppivat samalla hahmottamaan yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Lasten arvostava kohtaaminen, heidän ajatustensa kuunteleminen ja yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa toimiminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Lapsia kannustetaan auttamaan toisia ja pyytämään tarvittaessa apua. Lasten on tärkeä saada kokea ja tietää, että he lapsina ovat oikeutettuja aikuisten apuun ja suojeluun. Osallisuuden kehittämiseen vaikuttaa vahvasti monilukutaidon kehittyminen.

- Lastenkokoukset
- Ryhmän säännöt
- Oppimissuunnitelmat
- Lapsista lähtevä toiminnan suunnittelu ja ideointi

3. Kasvua ja oppimista tukeva toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri on historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia, joka kehittyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat esiopetusta koskevat säädökset sekä opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa suunnitelmissa määritellyt arvot, oppimiskäsitys sekä esiopetusta koskevat tavoitteet. Sitä muovaavat myös johtamisrakenteet ja käytännöt, henkilöstön ammattitaito sekä käytettävissä olevat tilat, välineet ja materiaalit. Toimintakulttuuri näkyy esiopetusyhteisön vuorovaikutuksessa, ilmapiirissä sekä pedagogisissa käytännöissä ja vaikuttaa aina lasten kohtaamaan esiopetuksen laatuun. Hyvä toimintakulttuuri edistää oppimista ja hyvinvointia esiopetusyhteisössä.

3.1 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee esiopetuksen tavoitteiden toteutumista. Kehittämisessä otetaan huomioon, että toimintakulttuuriin vaikuttavista seikoista osa on kirjoitettuja ja tiedostettuja, osa tiedostamattomia ja joskus myös tahattomia. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnustetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Lasten kanssa työskentelevien aikuisten on tärkeä tiedostaa, että heidän tapansa toimia ja olla vuorovaikutuksessa välittyä mallina lapselle.

Toimintakulttuurin kehittäminen edellyttää toimintatapojen ja pedagogiikan johtamista, henkilöstön ja lasten osallisuuden turvaamista ja sitoutuneisuutta yhteisiin toimintatapoihin. Vastuu kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä ja esiopetusta johtavilla henkilöillä. Toimintakulttuuria kehitetään muun muassa kokeilemalla monipuolisia työtapoja, uusia ratkaisuja oppimisympäristöihin sekä kehittämällä ammatillista osaamista yhteistyöverkostoissa. Järjestelmällinen itsearviointi ja jatkuva kehittäminen ovat luonteva osa esiopetuksen arkea.

Kehittämistyössä on tärkeää hyödyntää sekä lasten että huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä. Yhteistyö muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä tuen ja oppilashuollon ammattilaisten kanssa on välttämätöntä lasten sujuvan oppimisen polun ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Toimintakulttuurin kehittäminen lähtee lapsen oppimissuunnitelmaprosessista. Alla olevassa kuviossa kuvataan miten lapsen oppimissuunnitelma prosessi alkaa lapsen yksilöllisestä kohtaamisesta ja etenee kohti ryhmävasun laadintaa. Huoltajat saavat päätöksen esiopetuksesta kevään aikana. Perheet saavat tiedotteen tutustumisesta, jossa jaetaan tietoa esiopetuksen jälkeisestä päivähoitosta, vuorohoidosta sekä mahdollisista taksikuljetuksista.

Kauden alussa laaditaan lapsikohtainen oppimissuunnitelma yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Lapsikohtaiset oppimissuunnitelmat arvioidaan vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa useamminkin. Huoltajilla on mahdollisuus varata keskusteluaikaa aina tarpeen mukaan.

Huoltajilla on mahdollisuus osallistua arviointisuunnitelman mukaisesti toiminnan arviointiin kaksi kertaa toimikauden aikana. Palautetta pyydetään toimikauden aikana aktiivisesti myös muilla tavoin mm.

palautehelmien ja kyselyiden avulla.

Huoltajilla on mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun esim. kyselyiden avulla ja saada tietoa ajankohtaisista asioista mm. oppilashuollosta, painopisteistä ja suunnitelmista.

Lapsen oppimissuunnitelmaprosessi

- Perhe saa paikan *esiopetuksesta* ja esiopetusta täydentävästä varhaiskasvatuspaikasta
- Infokirje hoitopaikkapäätöksen mukana

- Lapsen ja huoltajan havainnot ja toiveet esiopetukselle ja varhaiskasvatukselle (lomake)
- Lasten vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet, havainnointi
- Neuvola yhteistyölomake
- Toimintakauden aikana tehdään toimintaa tukevia kartoituksia (kasvun ja oppimisen tuki), jotta toiminnan tavoitteita voidaan tarkentaa

- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma on lapsuutta arvostava suunnitelma, jossa on tärkeä suunnitella, miten kasvattajat tukevat lapsen kiinnostuksen kohteita ja vahvuuksia ja miten kasvattajat tukevat lapsen kasvua ja oppimista.
- Huoltajat ja lapset ovat mukana suunnitelman tekemisessä. Osallisuus voidaan toteuttaa kuvin, videoin, haastatteluin tai kysymysten muodossa jo ennen keskustelua tai sen yhteydessä.
- Ryhmän kasvattajat ja huoltajat sopivat, miten lapsen oppimista ja kasvua tuetaan esiopetuksessa, varhaiskasvatuksessa ja kotona. Tämä kirjataan suunnitelmaan.
- Suunnitelman toteutumista arvioidaan säännöllisesti lapsen ja huoltajien kanssa, kuitenkin vähintään kerran kaudessa.

Keminmaassa luodaan hyvä toimintakulttuuri, jotta esiopetuksen toteuttaminen ja tavoitteiden saavuttaminen toteutuvat. Hyvässä toimintakulttuurissa luodaan suotuisat olosuhteet lasten kehitykselle, oppimiselle, osallisuudelle ja turvallisuudelle, hyvinvoinnille ja kestäväälle elämäntavalle. Keminmaassa työtävät tukevat lapsen kehitystä ja oppimista ja menetelmät voidaan perustella pedagogisesti. Tarkoituksena on vahvistaa yhteis- ja samanaikaisuusopettajuutta, sekä ryhmien välistä yhteistyötä.

Muuttuvassa toimintakulttuurissa mm. toiminnan suunnittelussa on keskeistä lapsiryhmän havainnointi, pedagoginen dokumentointi yhteistyössä vanhempien ja lasten kanssa. Toiminnan organisoinnissa painottuu toiminnan porrastaminen, pienryhmittäminen sekä vuorovaikutuksen ja lasten omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen. Toimintaympäristö muuntuu leikin, liikkumisen, tutkimisen ja taiteellisen ilmaisun mahdollistamiseen ja kokemiseen. Toimintakulttuurin tulee tukea yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyä osallisuuden ja kokemusten kautta. Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki lapset saavat ilmaista näkemyksiään ja tarpeitaan ja että lasten ideoita ja aloitteita otetaan huomioon toiminnassa. Lasten ja kasvattajien nonverbaaliseen viestintään tulee kiinnittää huomiota Kokemuksia päätöksenteosta ja erilaisista tehtävistä lapset saavat esiopetuksesta. Lasten päätöksistä ja kokemuksista keskustellaan ja lapsia ohjataan vähitellen yhteiseen vastuun kantamiseen.

Esiopetuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Lapsia ja henkilöstöä kannustetaan rohkeasti jakamaan ajatuksiaan ja kokeilemaan uudenlaisia ja erilaisia toimintatapoja. Henkilöstön vahvuuksia hyödynnetään, käytetään monipuolisia toiminta- ja työtapoja, uskalletaan heittäytyä uusiin ideoihin ja poimitaan hyviksi havaituista ideoista parhaat. On hyvä huomioida, että kasvattajien tiedostetut ja tiedostamattomat tavat siirtyvät lapsille. Lapset ottavat mallia aikuisista sekä muista lapsista.

Osallisuutta tukeva toimintakulttuuri rakentuu lasten kuulemisesta ja nähdyksi tulemisesta. Toimintakulttuuri muuntuu kohti lapsilähtöistä kulttuuria, missä kasvattajan rooli on oppimisen ja kasvun tukija, joka aktiivisesti havainnoi lasta ja mahdollistaa lapsen omaehtoisen toiminnan. Muuttuvassa toimintakulttuurissa mm. toiminnan suunnittelussa on keskeistä lapsiryhmän havainnointi, pedagoginen dokumentointi yhteistyössä vanhempien ja lasten kanssa. Toiminnan organisoinnissa painottuu toiminnan porrastaminen, pienryhmittäminen sekä vuorovaikutuksen ja lasten omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen. Toimintaympäristö muuntuu leikin, liikkumisen, tutkimisen ja taiteellisen ilmaisun mahdollistamiseen ja kokeamiseen.

Esiopetus toteutetaan siten, että lasten leikille, aloitteille ja kokeiluille on sijaa. Lapsia rohkaistaan ilmaistamaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omaan tahtiinsa. Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Henkilöstö tunnistaa leikkiä rajoittavia tekijöitä ja kehittää leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Leikkiä ja leikin kehittymistä tuetaan mm. leikinvalintataululla, leikkipareilla ja pitkäkestoisen leikin mahdollistamisella. Leikkiä mahdollistetaan sekä sisällä että ulkona.

Keminmaassa on käytössä kiusaamisen ennaltaehkäisyn suunnitelma. Suunnitelma sisältää mm. Piki-materiaalin säännöllisen käytön osana esiopetustoimintaa ja mahdollisuuksien mukaan myös Askeleittain materiaalin käytön lasten sosiaalisten ja turvataitojen tukemiseksi. Toiminnassa huomioidaan sosiaalisten ja tunnetaitojen harjoittelu, kehittyminen ja siinä tukeminen. On tärkeä opetella tunnistamaan tunteita ja ratkaisemaan ristiriitoja ja erimielisyyksiä lasten kanssa. Aikuiset ovat läsnä ja ohjaavat vuorovaikutustilanteita.

Kokeillaan erilaisia työtapoja ja menetelmiä, joita hyödynnetään oppimisympäristöjä muokatessa, lasten ajatuksia ja ideoita kuunnellessa, toimintaa kehittäessä sekä yhteisten sääntöjen luomisessa. Ammattitaitoa kehitetään kouluttautumalla, ja koulutuksista tuodaan hyvät ideat koko työyhteisön käyttöön. Tiedonkulku on avointa ja tavoittaa kaikki.

- Tiimin vuorovaikutus on lapsen toimintaympäristö
- Työyhteisön säännölliset palaverit (tiimit, ammattiryhmäpalaverit, pedatiimit)
- Avoin vuorovaikutus ja tiedonkulkua mahdollistavat rakenteet

3.2 Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan esiopetuksessa tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja

asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen. Kehittämistä ohjaavat näissä perusteissa määritellyt arvoperusta, oppimiskäsitys sekä toimintakulttuurin kehittämiseksi asetetut tavoitteet. Lisäksi otetaan huomioon lasten osaaminen, heidän kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeensa sekä luvussa 4 kuvatut esiopetuksen toteuttamisen periaatteet.

Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä. Ne tarjoavat myös mahdollisuuksia leikkiä ja työskennellä rauhassa ja kiireettömässä ilmapiirissä.

Oppimisympäristöissä kiinnitetään huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen, esteettömyyteen ja sekä tilojen valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja viihtyisyyteen. Oppimisympäristöjä kehitetään niin, että ne edistävät vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten aktiivisuutta, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä oppimaan oppimisen taitoja ja tasa-arvoa. Lapset osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen. Heidän ideansa ja tuotoksensa näkyvät oppimisympäristöissä. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vuorovaikutusta vertaisryhmän kanssa. Oppimisympäristöinä käytetään ulko- ja sisätiloja, lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden, kuten kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjoamia mahdollisuuksia. Lasten omia leikkikaluja, tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja muita välineitä voidaan käyttää huoltajien kanssa sovitulla tavalla. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat lapsille kokonaisvaltaisen oppimaiseman ja kannustavat aktiiviseen, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

Oppimisympäristöjä tulee kehittää sellaisiksi, että ne antavat mahdollisuuden ja tilaa leikeille. Erilaisia oppimateriaaleja on lasten saatavilla. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa ympäristönsä viihtyvyyteen osallistumalla oppimisympäristöjen suunnitteluun ja ylläpitämiseen sekä omien töiden ja projektien esille laittamisella. Keminmaata ympäröivää luontoa hyödynnetään oppimisessa sekä liikkumisessa.

Oppimisympäristöt voivat olla tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä, käytäntöjä ja digitaalisia, ne muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia, jotka tukevat lasten kasvua ja oppimista. Monipuoliset oppimisympäristöt tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.

Oppimisympäristöjen luovilla ratkaisulla mahdollistetaan lasten monilukutaidon kehittyminen eli lasten taito ymmärtää erilaisia viestejä, väitteitä ja mielipiteitä muuttuvassa maailmassa. Monilukutaidon kehittymisen myötä lapsi saa valmiuksia osallisuuteen ja osallistumiseen.

Lapsiryhmien käytössä on digitaalisia välineitä opetuksen ja dokumentoinnin apuna. Oppimisympäristöjä tulee kehittää sellaisiksi, että ne antavat mahdollisuuden ja tilaa leikeille. Erilaisia oppimateriaaleja on lasten saatavilla. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa ympäristönsä viihtyvyyteen osallistumalla oppimisympäristöjen suunnitteluun ja ylläpitämiseen sekä omien töiden ja projektien esille laittamisella. Keminmaata ympäröivää luontoa hyödynnetään oppimisessa sekä liikkumisessa mm. Kalliretki.

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

Yhteistyö esiopetuksessa

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohdana on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliavustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kasvun ja oppimisen etenemisestä. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja opiskelijahuollosta esiopetuksen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä.

Huoltajilta	saatu	palaute	otetaan	kehittämisessä	huomioon.
-------------	-------	---------	---------	----------------	-----------

Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman

joustavasti lasten kasvua ja oppimista tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä. Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeuksellisesta aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Keminmaassa on esiopetusryhmien välistä yhteistyötä lasten ja aikuisten välillä. Yhteistyö huoltajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa on avointa, luottamuksellista ja ystävällistä. Kaikessa toiminnassa välittyy ammatillisuus.

Esiopetuksessa luodaan uusia toimintatapoja kahden ikäluokan yhteiselle laadukkaalle työskentelylle ja oppimiselle mm. yhteisiä teemoja ja tapahtumia hyödyntäen. Tämän lisäksi yhteistyötä tehdään aiemmin varhaiskasvatuksessa ja alkuopetuksessa olleiden lasten kanssa. Samalla kehitetään entistä sujuvampia siirtymäkäytäntöjä yhteistyöllä.

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Esiopetusvuodesta tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa koonti, joka siirretään perusopetukseen kevään aikana. Tarvittaessa pidetään monialainen yksilöllinen siirtopalaveri, jossa on mukana varhaiskasvatuksen erityisopettaja, esiopetuksen henkilöstö ja muu tarvittava asiantuntija sekä huoltajat. Varhaiskasvatuksen opettaja kutsuu ryhmän koolle. On tärkeää, että opetuksen järjestämisen kannalta olennaiset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten yhteistyöllä. Tietojen siirtämisessä voidaan hyödyntää esiopetuksen aikana koottuja kunkin lapsen etenemistä kuvaavia dokumentteja sekä lapselle mahdollisesti laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKSia.

Esioppilaille jaetaan keväällä Wilma-tunnukset. Toukokuussa perheille jaetaan lomakkeet iltapäiväkerhoon ilmoittautumista varten. Koulun kanssa päivitetään vuosittain yhteistyösuunnitelma, jossa määritellään yhteistyön konkreettiset tavoitteet. Yhteistyösuunnitelmaan kirjataan yhteiset painotukset ja tavoitteet. Eri-alaisten yhteistyömuotojen tarkoituksena on antaa jokaiselle lapselle monipuolisia kokemuksia yhteistyöstä alkuopetuksen kanssa.

Keminmaan kunnan yhteistyö siirtymävaiheissa on määritelty Meri-Lapin alueellisessa seudullisessa esiopetuksen suunnitelmassa. Esiopetuksesta kouluun siirtyvän lapsen opetuksen järjestämisen kannalta oleellinen tieto kirjataan siirtolomakkeeseen, joka toimitetaan kouluun. Tarvittaessa järjestetään yksilökohtaisia siirtopalavereita. Toukokuussa esikoululaiset tutustuvat tulevaan kouluun ja luokkaan koulukohtaisesti.

4. Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet

4.1 Monipuoliset työtavat

Ohjattu ja lasten omaehtoinen leikki sekä havainnolliset, lasten aktiivisuutta ja luovuutta edistävät työtavat ovat olennainen osa esiopetuksen toimintaa. Työtapojen valintaa ja käyttöä ohjaavat esiopetukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuolisilla työtavoilla tuetaan lasten kasvua ja oppimista, heidän laaja-alaisen osaamisensa kehittymistä sekä vahvistetaan heidän sosiaalisia taitojaan.

Esiopetuksessa työtavat ovat sekä oppimisen väline että opetteluun kohde - vähitellen kehittyvä taito, jota lapset tarvitsevat oppimisen polulla. Tämän vuoksi on tärkeää, että opettaja ohjaa lapsia kokeilemaan ja käyttämään erilaisia työtapoja ryhmissä, työpareina ja itsenäisesti. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun, työtapojen valintaan ja tekevät erilaisia työtehtäviä. Tämä on arjen osallisuutta, jonka tavoitteena on tukea lasten aloitteellisuuden kehittymistä ja omaa vastuunottoa. Oppimista edistää se, että lapset ovat mukana miettimässä työskentelyn tavoitteita ja he tietävät, mitä heiltä odotetaan. Tehtyjen valintojen ja työskentelyn onnistumista arvioidaan yhdessä.

Leikkiessään lapset oppivat ja hahmottavat maailmaa. Tämän vuoksi leikki eri muodoissaan on keskeistä esiopetuksessa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat tarjoavat elämyksiä ja vahvistavat lasten oppimismotivaatiota. Tavoitteena on, että lapset käyttävät kaikkia aistejaan, liikkuvat, kehittävät muistiaan ja mielikuvitustaan sekä nauttivat oivaltamisesta.

Oppimisen ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittymisen tukemiseksi esiopetuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia pelejä. Yhdessä työskenneltäessä lapsia rohkaistaan kyselemään, ihmettelemään, tutkimaan, päättelämään ja ratkaisemaan ongelmia sekä toimimaan tavoitteellisesti yhteisen päämäärän suuntaisesti. Lapsille järjestetään myös mahdollisuuksia kokeilla ja toimia itsenäisesti. Monipuolisten työtapojen käyttö edellyttää, että oppimisympäristöissä on riittävästi erilaisia leikkiin ja opetteluun soveltuvia materiaaleja, havainto- ja työvälineitä sekä mahdollisuuksia käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa. Toimivat oppimisympäristöt tarjoavat tilaisuuksia eriyttää lasten työskentelyä. Onnistumisen kokemuksilla ja kannustavalla palautteella tuetaan lasten myönteisen itsetunnon kehittymistä. Tavoitteena on, että lasten halu kokeilla ja opetella vahvistuu ja heille syntyy luottamus siihen, että he pystyvät oppimaan uutta. Työtapoja kehitetään yhteisesti henkilöstön itsearviointin sekä lapsilta ja huoltajilta saadun palautteen perusteella.

4.2 Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Arviointi on kiinteä osa esiopetusta. Arvioinnilla on esiopetuksessa kaksi tehtävää: sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat. Esiopetuksen tehtävänä on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Tavoitteellisen ja lasten kehitystä tukevan opetuksen edellytyksenä on, että opettaja saa tietoa lasten aiemmista kasvuympäristöistä,

kehittymisestä ja oppimisesta sekä mielenkiinnon kohteista. Keskeisiä tiedonlähteitä ovat lapsen huoltaja, aiemman varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä lapsi itse.

Esiopetuksen opettaja hyödyntää tietoja lapsen henkilökohtaisten tavoitteiden suunnittelussa yhteistyössä huoltajan ja lapsen kanssa. Suunnittelun apuna voidaan käyttää lapsikohtaista esiopetuksen oppimissuunnitelmaa. Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana. Seurannan kohteena ovat lasten työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla. Seuranta perustuu jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin. Lasten tekemät työt ja omat kokemukset ovat osa dokumentointia ja arviointia. Myös huoltajan havainnot lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä. Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta opettaja suuntaa opetusta ja oppimisympäristöjä sekä lasten mahdollisesti saamaa tukea. Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lasten vahvuuksista ja kehittämisalueista.

Koottua dokumentaatiota käytetään niin, että kukin lapsi voi havaita edistymistään. Tämä rakentaa lasten myönteistä käsitystä itsestään oppijana. On tärkeää, että huoltajat saavat usein palautetta lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan. Esiopetuksessa kehitetään lasten edellytyksiä itsearviointiin. Lapsia rohkaistaan kuvaamaan, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa. Opettaja ohjaa lapsia myös pohtimaan yhteisten tehtävien onnistumista. Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.

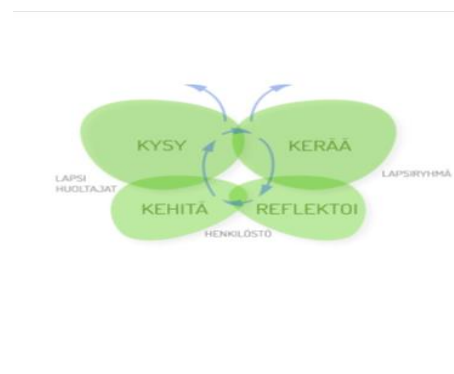
Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto. Opettajat käyttävät lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saamaansa arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa. Lapsilta ja huoltajilta saatu palaute otetaan huomion toiminnan kehittämisessä.

Onnistuneen arvioinnin taustalla on toimiva tiimi ja tiimin rakenteet. Työyhteisön palaverirakenteiden toimivuus muodostuu henkilöstöpalavereista, tiimien palavereista sekä ryhmien välisistä palavereista. Rakenteiden tarkoituksena on taata mahdollisuus keskusteluun havainnoinneista, suunnittelusta ja yhteisestä toiminnasta.

Esiopetuksessa lasta havainnoidaan ja toteutetaan pedagogista dokumentointia lukuvuoden aikana. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on tehdä oppimista näkyväksi, arvostaa omia ja toisten töitä sekä arvioida omaa oppimista. Havaintojen ja dokumentoinnin pohja toimii suunnittelun sekä oppimisympäristöjen muokkaamisen sekä tiimin toiminnan kehittämisen pohjana. Esiopetuksessa käytetään erilaisia kartoituksia oppimisen tuen suunnittelussa.

- Mavalka 2 syksyllä ja tarpeen mukaan keväällä (vo)
- Itsearviointi
- Lasten haastattelut, keskustelut yms.
- Palautehelmet ja kyselyt huoltajille ja lapsille

4.3 Esiopetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

Esiopetus on luonteeltaan eheytettyä opetusta, joka muodostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista. Oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen lähtökohtina ovat lasten kiinnostuksen kohteet sekä tässä luvussa kuvatut opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet (kuvio 1). Yhteiset tavoitteet perustuvat eri tiedon- ja taidonaloista nouseviin, esiopetuksen kannalta oleellisiin opetuksen tavoitteisiin sekä laaja-alaiselle osaamiselle asetettuihin tavoitteisiin. Yhteiset tavoitteet ovat opettajan työtä ohjaavia tavoitteita.

Oppimiskokonaisuuksina toteutetun opetuksen tavoitteena on tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvinvointia sekä tarjota monipuolinen perusta heidän osaamisensa edistymiselle. Leikki ja muut lapsille ominaiset tavat oppia ja työskennellä ovat opetuksen ja toiminnan lähtökohtana. Oppimiskokonaisuuksien kesto ja toteutustapa vaihtelevat valitun aihepiirin, tilanteen ja lasten oppimisen etenemisen mukaan. Lapset osallistuvat oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutumisen arviointiin opettajan ohjauksessa. On tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus oppia ja työskennellä omaan tahtiinsa sekä kehittää taitojaan vuorovaikutuksessa toisten lasten, opettajan ja muun henkilöstön kanssa monipuolisissa oppimisympäristöissä. Oppimiskokonaisuuksien tehtävä on tarjota lapsille uusia ja innostavia oppimiskokemuksia sekä mahdollisuuksia työskennellä kullekin lapselle sopivia oppimisen haasteita sisältävien tehtävien parissa. Opetuksessa otetaan huomioon lasten erilaiset tuen tarpeet ja annetaan lapsille riittävästi tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Tässä luvussa kuvatut opetukselle asetetut yhteiset tavoitteet on ryhmitelty viideksi kokonaisuudeksi. Kuhunkin kokonaisuuteen on koottu tavoitteita, joilla on toisiinsa liittyviä opetuksellisia ja kasvatuksellisia tehtäviä. Eri kokonaisuuksien tavoitteita ja sisältöjä yhdistellään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla esiopetuksen oppimiskokonaisuuksia muodostettaessa.

Oppimisen alueet

Ilmaisun monet muodot

Lasten oppimisedellytykset, sosiaaliset taidot ja myönteinen minäkuva vahvistuvat, kun he saavat valmiuksia ympäröivän maailman jäsentämiseen. Nämä valmiudet kehittyvät, kun lapset tutkivat, tulkitsevat ja ilmaisevat itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisun taitoja harjoittelemalla. Harjoittelu tukee myös lasten keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen kehittymistä. Esiopetuksen tehtävä on kehittää lasten ilmaisua **musiikillisen, kuvataiteellisen, käsitöiden sekä suullisen ja kehollisen ilmaisun** perustaitoja harjoittelemalla. Kulttuurin ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen vahvistaa lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä monilukutaidon kehittymistä. Eri ilmaisumuotojen käyttö esiopetuksen arjessa ja juhlissa tarjoaa mahdollisuuksia tuoda esille kulttuurista monimuotoisuutta ja iloita siitä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä erilaisista kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa.

Musiikillinen toiminta:

Tutustutaan monipuolisesti musiikkiin ja erilaisiin soittimiin laulamalla, soittamalla, rytmittämällä, kuuntelemalla jne. Painotamme musiikin elämyksellisyyttä. Jokaisessa ryhmässä toteutetaan ainakin yksi lasten toivekonsertti lukuvuoden aikana (esim. levyraati).

Kädentyöt:

Tutustutaan erilaisiin materiaaleihin ja työvälineisiin tekemällä erilaisia askarteluja ja käsitöitä. Lapsia innostetaan rohkaisemalla, suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia kädentöitä luovasti.

Kuvallinen ajattelu ja kuvailmaisuus:

Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään mahdollisimman monin tavoin. Lasten omaa ideointia vahvistetaan ja tuetaan. Kokeillaan erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja. Lisäksi havainnoidaan ja keskustellaan erilaisista kuvista. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan esim. taidenäyttely. Tutustutaan erilaisiin kuvallisen ilmaisun tekniikoihin ja materiaaleihin.

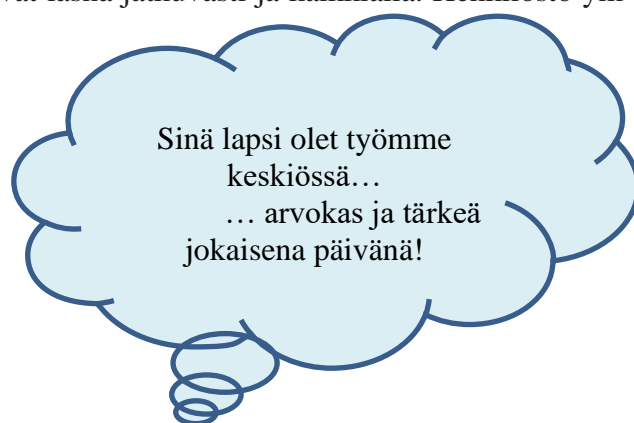
Suullinen ja kehollinen ilmaisu:

Lapsia kannustetaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja harjoitellaan esim. esiintymistä draaman, nukketeatterin/ pöytäteatterin keinoin. Lorujen, laulujen, runojen, muiden sanataideharjoitusten ja lastenkirjallisuuden myötä tuetaan lasten mielikuvitusta. Esityksiä ja tuotoksia dokumentoidaan ja havainnoidaan yhdessä lasten kanssa, esim. videoimalla ja valokuvaamalla.

Kielen rikas maailma

Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Esiopetusiässä kielestä tulee yhä vahvemmin lasten ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla he jäsentävät arkeaan ja rakentavat maailmankuvaansa. Esiopetuksen tehtävä on tukea lasten **kielellisten taitojen** kehitystä kokonaisvaltaisesta kielen merkityksen hahmottamisesta kohti yksityiskohtaisempaa kielen rakenteiden ja muodon havaitsemista. Keskeistä on vahvistaa lasten kiinnostusta ja uteliaisuutta puhuttua kieltä sekä lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Kielellinen mallintaminen ja runsas myönteinen palaute ovat tärkeitä oppimiselle. Erilaisten viestien tulkitseminen ja tuottaminen suullisesti ja viestinnän välineitä käyttäen ovat osa vähitellen kehittyvää monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista laaja-alaista osaamista. Esiopetuksessa lasten kielellisen ja kulttuurisen taustan monimuotoisuus tunnustetaan, sitä kunnioitetaan ja sen jatkuvuutta tuetaan. Eri kielten havainnointi tukee lasten kielitietoisuutta sekä kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvän laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Kielitietoisessa esiopetuksessa tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa. Jokaisessa yksikössä on kuvin tuettu päiväjärjestys ja arki sekä tarvittaessa yksilökohtaiset toimintaohjeet. Kasvattajan tulee huomioida toiminnassa kommunikoinnin eri muodot osana arkea. Kasvattajat ovat lapsille kielellisiä malleja (myös nonverbaali viestintä) ja tämä tulee huomioida kaikessa vuorovaikutuksessa.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on edistää lasten kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä vahvistaa heidän kiinnostustaan kieliin ja kulttuureihin. Lasten kielellisen tietoisuuden kehittymistä edistetään kielellä leikkien, loruillen sekä tutustuen monipuolisesti puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Lasten

kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa tuetaan leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla. Opetus ja oppimisympäristöt suunnitellaan niin, että niissä on lapsille runsaasti mahdollisuuksia havainnoida, tutkia ja kokeilla puhuttua ja kirjoitettua kieltä sekä laajentaa sanavarastoaan. Opetuskielen lisäksi esiopetuksessa havainnoidaan muita kieliä. On tärkeää, että lapset, joiden äidinkieli on muu kuin esiopetuksen kieli, saavat vahvan tuen opetuskielen taidon kehittymiselle ja samalla kokemuksen, että heidän kotona puhumansa kieli on tärkeä ja arvokas.

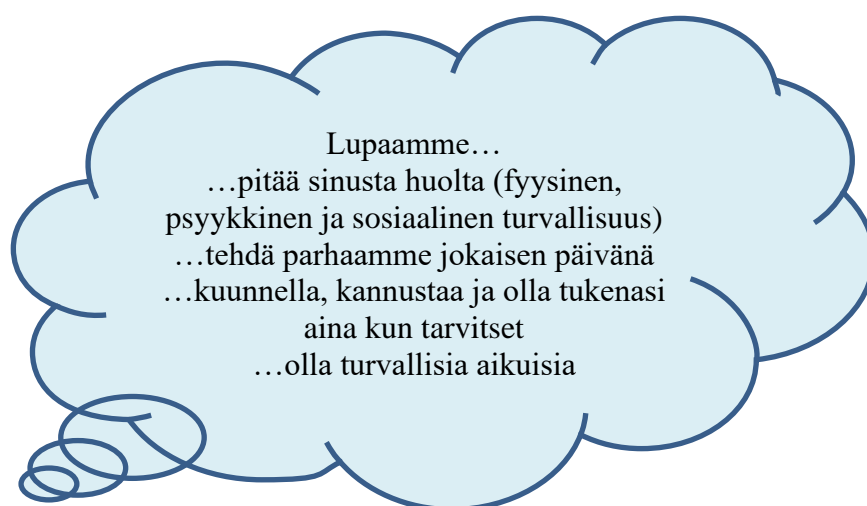
Lasten kiinnostusta herätetään sekä suullisen että kirjoitetun kielen havainnointiin ja tutkimiseen. Menetelminä ovat esim. lastenkirjallisuus, luettujen satujen ja tekstien kuunteleminen ja lasten oma kerronta, lasten kuunteleminen. Opetuksen tukena käytetään mm. digimateriaalia ja Lukuhöperö-materiaalia. Lasten kiinnostusta äidinkieleen tuetaan. Opetellaan sanojen ja tekstien tuottamista, hienomotoriikkaa ja viestintäteknologiaa käyttäen (esim. kynäote / näppäimistön käyttö). Herätetään lasten kiinnostusta ja opastetaan heitä moniluku- ja mediataitoihin.

Kielenkehityksen keskeiset osa-alueet:

Minä ja meidän yhteisömme

Lasten elinpiiri laajenee heidän kasvaessaan. Kodin perinteiden, toimintamallien, arvojen ja katsomusten lisäksi lapset kohtaavat toisenlaisia tapoja ajatella ja toimia. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä. Aihetta lähestytään **historiallisesta ja yhteiskunnallisesta sekä etiikan ja katsomusten** näkökulmista. Lähiyhteisön menneisyyttä sekä

ajankohtaisia asioita pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin asioihin. Arjen eettisten valintojen pohdinta sekä omien tunnetaitojen kehittäminen ja rakentavan käyttäytymisen harjoittelu vahvistavat lasten vuorovaikutustaitoja. Tutustuminen lähiyhteisön tapoihin sekä uskontoihin ja muihin katsomuksiin yhdessä kokonaisuuden muiden tavoitteiden kanssa tukee lasten kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista.

Opetuksessa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa kunkin perheen taustaa, katsomuksia ja arvoja kuullen.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Tavoitteena on edistää lasten mielenkiintoa yhteiskunnan, erityisesti lähiyhteisön toimintaan ja vahvistaa heidän osallisuuttaan toimintaympäristössään. Lapsia ohjataan havainnoimaan nykyisyyttä ja heille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Opetuksessa tuetaan lasten eettisen kohtaamisen ja ajattelun taitoja sekä tunnetaitojen kehittymistä. Lapset tutustuvat opettajan johdolla niin omaan kuin muihinkin lapsiryhmässä tai lähiyhteisössä edustettuina oleviin katsomuksiin ja uskontoihin sekä niihin liittyviin tapoihin ja perinteisiin. Lapsia rohkaistaan kysymään ja heidän pohdintoilleen ja ihmettelylle annetaan tilaa. Kokonaisuuden työtapoina korostuvat keskustelut sekä erilaiset eläytymisen mahdollistavat menetelmät.

Lasten kanssa tutustutaan kotiseutuun, suomalaiseen juhlaperinteeseen, kertomuksiin, perinneleikkeihin ja lauluihin. Ajankohtaiset asiat huomioidaan myös ympäristössä. Lapset saavat tietoa lasten oikeuksista. Lapsia opastetaan toisten huomioimisessa ja kunnioittamisessa; hyvät käytöstavat, erilaisuuden hyväksyminen itsesäätelyn harjoittelu.

Toimiminen yhteistyössä kodin ja yhteistyötahojen kanssa kuuluu esiopetuksen arkeen. Tutustutaan vanhoihin esineisiin mahdollisuuksien mukaan. Eettinen kasvatus huomioidaan päivittäisessä toiminnassa, jossa vahvistetaan oikean ja väärän erottamista.

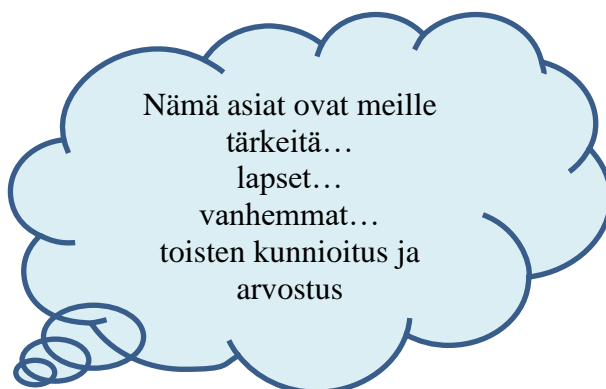
Vahvistetaan erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja huomioiden lasten erilaiset temperamentit. Lapselle on tärkeä harjoitella sosiaalisia taitoja kuten tunteiden ilmaisemista ja toisten huomioon ottamista vertaisten seurassa. Vertaisvuorovaikutus on tärkeää kyetäkseen myöhemminkin toimimaan ikäistensä kanssa, lapsen täytyy harjoitella vuorovaikutusta toisten lasten kanssa.

Esiopetusvuoden aikana kiinnitetään huomiota vertaisvuorovaikutukseen ja ryhmätaitojen vahvistamiseen. Ryhmän jäseniin tutustutaan erilaisin tutustumisleikein ja erilaisissa ryhmissä toimien. Tavoitteena on hyvän ryhmähengen ja ilmapiirin luominen. Aikuiset luovat ryhmän ilmapiirin ja ovat vastuussa ryhmän

vuorovaikutuksesta sekä toimivat mallina lapsille omalla toiminnallaan. On tärkeä luoda yhteiset pelisäännöt jota sekä kasvattajat, että lapset noudattavat.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten toimintaympäristö - lähiluonto ja rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt - tarjoavat runsaasti aineksia lasten oppimiselle. Eriyisen tärkeää opetuksen liittäminen lasten kokemusmaailmaan ja heidän toimintaympäristöönsä on **matemaattisten taitojen** opettelussa sekä **teknologia- ja ympäristökasvatusten** toteuttamisessa. Toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja päättelällä.

toimintaympäristöön liittyvät havainnot, kokemukset ja tiedot, niiden jäsentäminen ja kuvaaminen auttavat lapsia kehittymään ajattelijoina ja oppijoina. Kehittyvä taito nimetä asioita sekä ymmärtää ja käyttää erilaisia käsitteitä edistää lasten monilukutaitoa. Esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä ja kiinnostusta matematiikkaan. Tehtävänä on myös vahvistaa lasten luonnontuntemusta ja luontosuhdetta sekä tutustua arjen teknologiaan. Esiopetuksessa tutustutaan tutkivaan oppimiseen havainnoimalla ja tutkimalla ympäristöä sekä kokeilemalla ja päättelällä.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Esiopetuksessa vahvistetaan pohjaa lasten matemaattisen ajattelun kehittymiselle ja matematiikan oppimiselle. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota arjessa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Opetus luo mahdollisuuksia luvun, muutoksen ja ajan käsitteiden sekä tason ja avaruuden hahmottamisen ja mittaamistaitojen kehittymiselle. Opetuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Opetuksessa havainnoidaan luontoa. Lasten ympäristöherkkyyden ja luontosuhteen kehittymistä tuetaan tarjoamalla lapsille kokemuksia luonnossa liikkumisesta sekä sen tutkimisesta. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa sekä kokeilemaan ja keksimään omia ratkaisuja.

Opetuksessa tutustutaan tutkivaan työtapaan. Lapsia rohkaistaan tekemään kysymyksiä ja etsimään niihin yhdessä selityksiä. Lapset opettelevat vertailemaan, luokittelemaan sekä järjestämään havaintojen tai mittausten pohjalta saatuja tietoja. Heitä rohkaistaan tekemään päätelmiä ja keksimään ratkaisuja arjen ongelmiin sekä kokeilemaan ratkaisuja. Opetuksessa harjoitellaan dokumentointia eri välinein sekä esittämään tuloksia eri tavoin.

Lähiympäristöä käytetään oppimisympäristönä; tutustutaan, tutkitaan ja havainnoidaan lasten kanssa lähiympäristön asioita, muutoksia ja tapahtumia. Tehdään mahdollisuuksien mukaan lasten kanssa retkiä lähiympäristöön eri vuodenaikoina. Toteutetaan Ympäristökasvatusteemaa (esim. kasvin kasvatus) ja perehdytään kierrätykseen. Herätetään lasten kiinnostusta matematiikkaan. Opastetaan lapsia toiminnalliseen matematiikkaan, arjen matematiikkaan.

Käytetään työn tukena Mavalka 2:ta (matemaattisten valmiuksien kartoitusta). Vahvistetaan lasten muistia, ajattelua sekä oppimaan oppimista, päättelykykyä vaativien leikkien, pelien ja tehtävien avulla.

Matematiikan keskeiset osa-alueet:

Lasten matemaattiseen kehitykseen liittyvät osa-alueet eivät ole erillisinä opeteltavia toimintoja vaan matemaattisten taitojen oppiminen tapahtuu usein samanaikaisesti.

Kasvan ja kehityksen

Itsestä huolehtiminen ja siihen liittyvät arjen taidot ovat osa esiopetuksen tavoitteena olevaa laaja-alaista osaamista. Kehittyäkseen tällä osaamisen alueella lapset tarvitsevat kokemuksia, tietoja ja pohdintaa, joiden pohjalta heidän arvostuksensa ja taitonsa voivat vähitellen kehittyä. Esiopetuksessa tehtävää lähestytään **liikunnan, ruuan, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden** näkökulmista. Esiopetuksen tehtävänä on luoda pohjaa terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle ja liikunnalliselle elämäntavalle sekä kehittää lasten terveysosaamista ja turvataitoja. Lisäksi tehtävänä on edistää kestävään elämäntapaan kuuluvia ruoka-, kulutus- ja puhtaustottumuksia.

Kokonaisuuteen liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet

Lapset saavat monipuolisia kokemuksia liikunnasta ja alkavat ymmärtää liikkumisen yhteyttä hyvinvointiin ja terveyteen. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia lasten motoristen ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Erityisesti kiinnitetään huomiota lasten yleisten oppimisedellytysten kannalta tärkeiden havaintomotoristen taitojen kehittymiseen. Lasten kanssa tutustutaan terveelliseen ruokaan ja pohditaan sen merkitystä. Lapsia ohjataan kohtuulliseen kulutukseen. Opetuksessa pohditaan terveyteen liittyviä tekijöitä sekä tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään. Lapset saavat tietoja turvallisesta liikkumisesta lähiympäristössä sekä esiopetuksen oppimisympäristöissä.

Innostetaan lapsia ohjattuun ja omaehtoiseen monipuoliseen ja iloa tuottavaan liikuntaan erilaisissa ympäristöissä sisällä ja ulkona (hiihto, luistelu, uinti, pihasuunnistus ym). Vahvistetaan kaveritaitoja, ohjataan hyviin tapoihin, itsensä ja toisten arvostamiseen, itsetuntemuksen lisääntymiseen leikkien, pelien ym. toiminnan kautta.

Opastetaan lapsia terveellisiin elämäntapoihin ja hyviin ruokatapoihin. Varataan aikaa rauhoittumiseen ja palautumiseen. Opetetaan lapsille turvataitoja mm. liikennekäyttäytyminen, median turvallinen käyttö, itsestä huolehtimisen taidot. Liikunnan vuosikelloa hyödynnetään toiminnassa ja sen suunnittelussa. Yksiköt voivat liittyä Liikkuva varhaiskasvatus-ohjelmaan.

- 112-päivä
- poistumisharjoitukset
- Liikenneturvallisuustapahtuma

4.4 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä

Kaikkien lasten esiopetuksessa noudatetaan samoja esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet otetaan esiopetuksessa huomioon. Esiopetuksen tavoitteena on tukea jokaisen lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteettien kasvua sekä opettaa lapsia kunnioittamaan eri kieliä ja kulttuureja. Erityisenä tavoitteena on tukea kaksi- ja monikielisten lasten eri kielten taitoa.

Tarvittaessa lapsille havainnollistetaan päiväjärjestystä, toimintaa ja opetusta kuvien avulla. Lapsen kiinnostusta omaan äidinkieleen tuetaan. Tarvittaessa lapselle laaditaan S2 - suunnitelma (suomi toisena kielenä).

5. Lapsen kasvun ja oppimisen tuki

Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lain mukaan lapsilla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Lapsen kasvun ja oppimisen tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi osa-aikainen erityisopetus, tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Tukimuotoja voi käyttää kaikilla tuen tasoilla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista. Varhaisen tunnistamisen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehtävänä on ehkäistä oppimisvaikeuksia sekä ongelmien monimuotoistumista ja syventymistä.

Kasvun ja oppimisen tuen järjestämisen lähtökohtana ovat kunkin lapsen ja lapsiryhmän vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Esiopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikki lapset saavat onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa. Näin tuetaan lasten myönteistä käsitystä itsestään. Monipuolista palautetta ja oppimisesta koottua tietoa käytetään suunnitelmallisesti lasten kannustamiseen ja ohjaamiseen. Tällä tehdään oppimisen edistyminen lapsilla näkyväksi.

Tuen tarvetta arvioitaessa ensimmäiseksi tarkastellaan käytettyjä toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta lapselle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa lapselle paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Tuki annetaan ensisijaisesti omassa esiopetusryhmässä erilaisin joustavin järjestelyin, ellei lapsen etu välttämättä edellytä lapsen siirtämistä toiseen ryhmään tai yksikköön. Mikäli lapsi käyttää esiopetuksen lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee yhteistyötä lapsen kasvun ja oppimiseen tukeen liittyvissä asioissa.

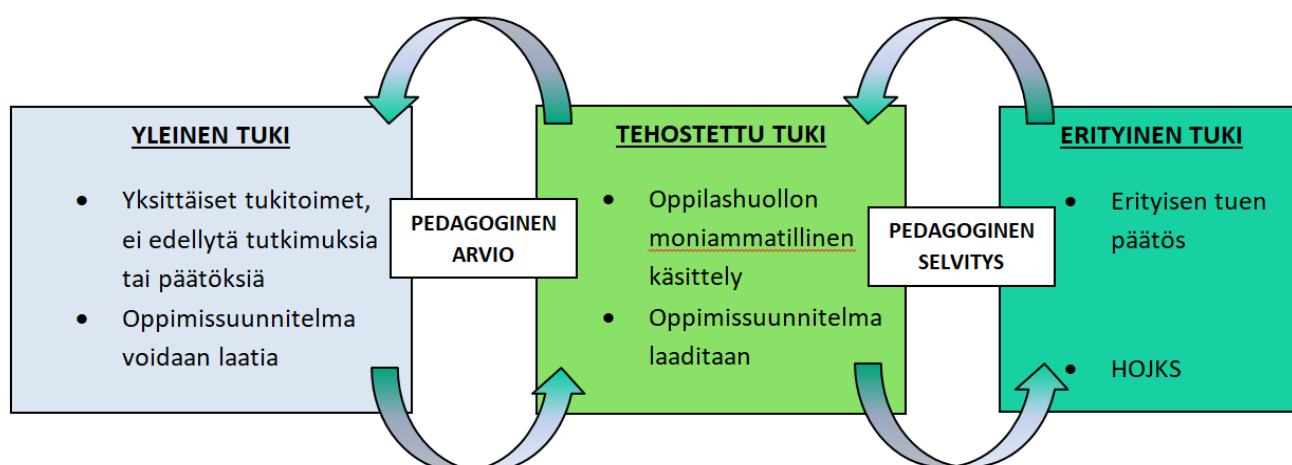
Esiopetukseen osallistuvat lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Kasvun ja oppimisen tuki on osa laadukasta esiopetuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Esiopetuksessa tunnistetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista. Esiopetusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti.

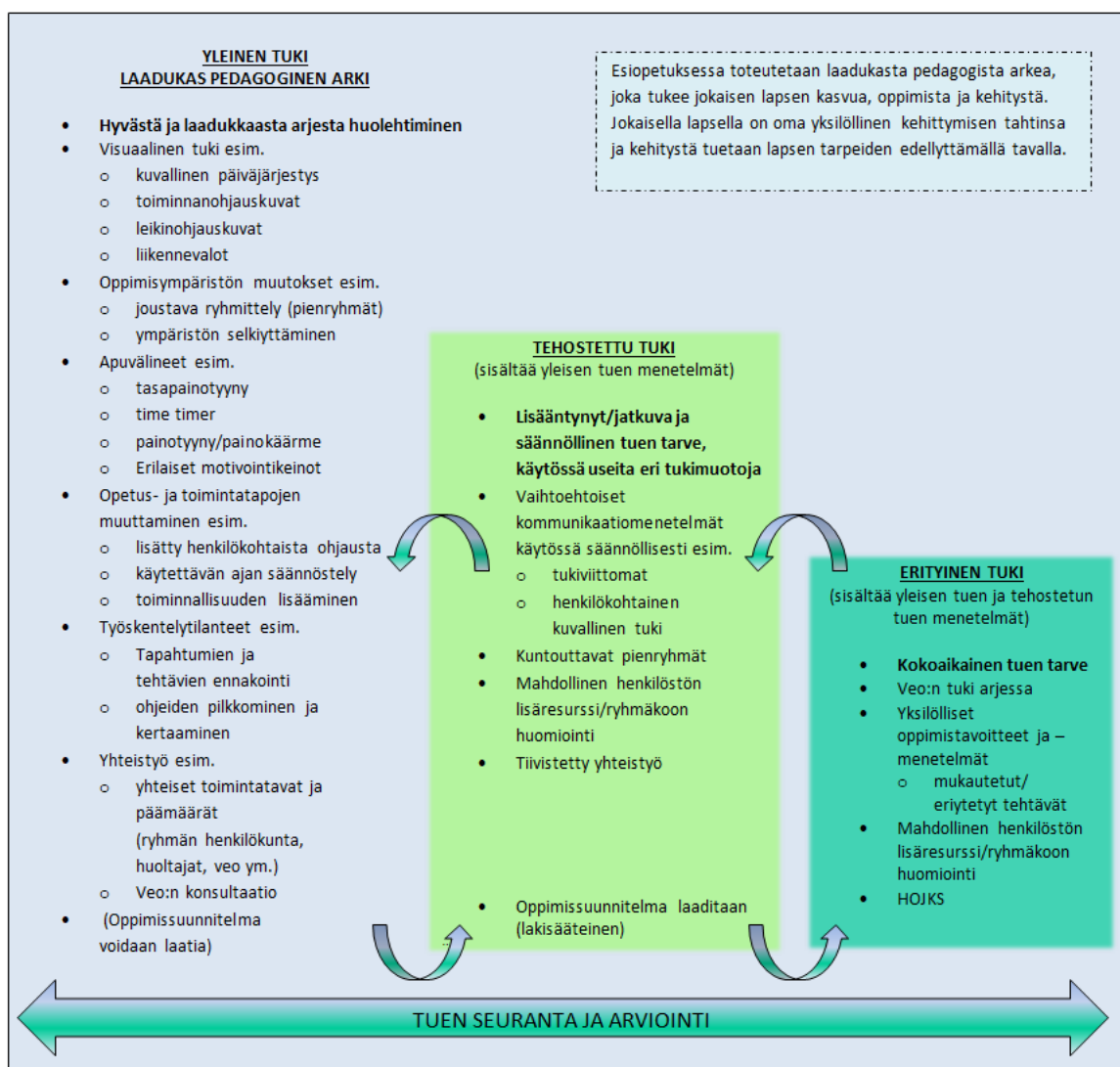
Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kasvun ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Esiopetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.

Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työtavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Lapsen tuen tarve voi olla lyhytaikaista ja vähäistä. Silloin voi riittää yksittäinen tuen muoto tai järjestelyt, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman nopeasti ja varhaisessa vaiheessa (yleinen tuki). Osa lapsista tarvitsee enemmän ja säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tuen muotoja toisiaan täydentävinä (tehostettu tai erityinen tuki).

Huoltajien kanssa keskustellaan lapsen tuentarpeesta ja mahdollisesta monialaisesta yhteistyöstä. Toimiva yhteistyö, johon sitoutuvat sekä lapsen huoltajat että henkilökunta mahdollistavat lapsen kokonaisvaltaisen tuen parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsella on oikeus tukeen, vaikka huoltajien kanssa yhteisymmärrystä ei olisi syntynyt. Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS).

TUEN TASOT JA KESKEISET PROSESSIT

- Yleisen tuen toteuttamisesta vastaa pääasiassa esiopetuksen oma henkilökunta
- Keskitytään yhteen haasteeseen kerrallaan hyödyntäen lapsen vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita. Sekä lasten että vanhempien on hyvä kuulla pienistäkin onnistumisista. Muistetaan aktiivinen lapsen positiivinen huomiointi.
- Kaikki havainnot, joilla koetaan olevan merkitystä, kirjataan. Kirjausvastuu on koko hoito-henkilökunnalla.
- Konkreettiset tukitoimet kirjataan niille tarkoitettuun kaavakkeeseen, jota säilytetään esimerkiksi kalenterin välissä henkilökunnan nähtävillä. Kaikki lapsen kanssa työskentelevät sitoutuvat tukitoimiin. Tukitoimien vaikuttavuutta arvioidaan ennalta sovitun ajan kuluttua, jolloin päätetään mahdollisista jatkotoimista.

Esiopetuksen aikana tehtäviä kartoituksia:

- Mavalka 2 (vo) (tarvittaessa Mavalka 1) eli matemaattisten valmiuksien kartoitus. Tehtävissä kartoitetaan lapsen lukukäsitteen -, lukujonojen - ja lukumäärän säilyvyyden hallintaa. Tehtävissä kiinnitetään huomiota myös suorituksen

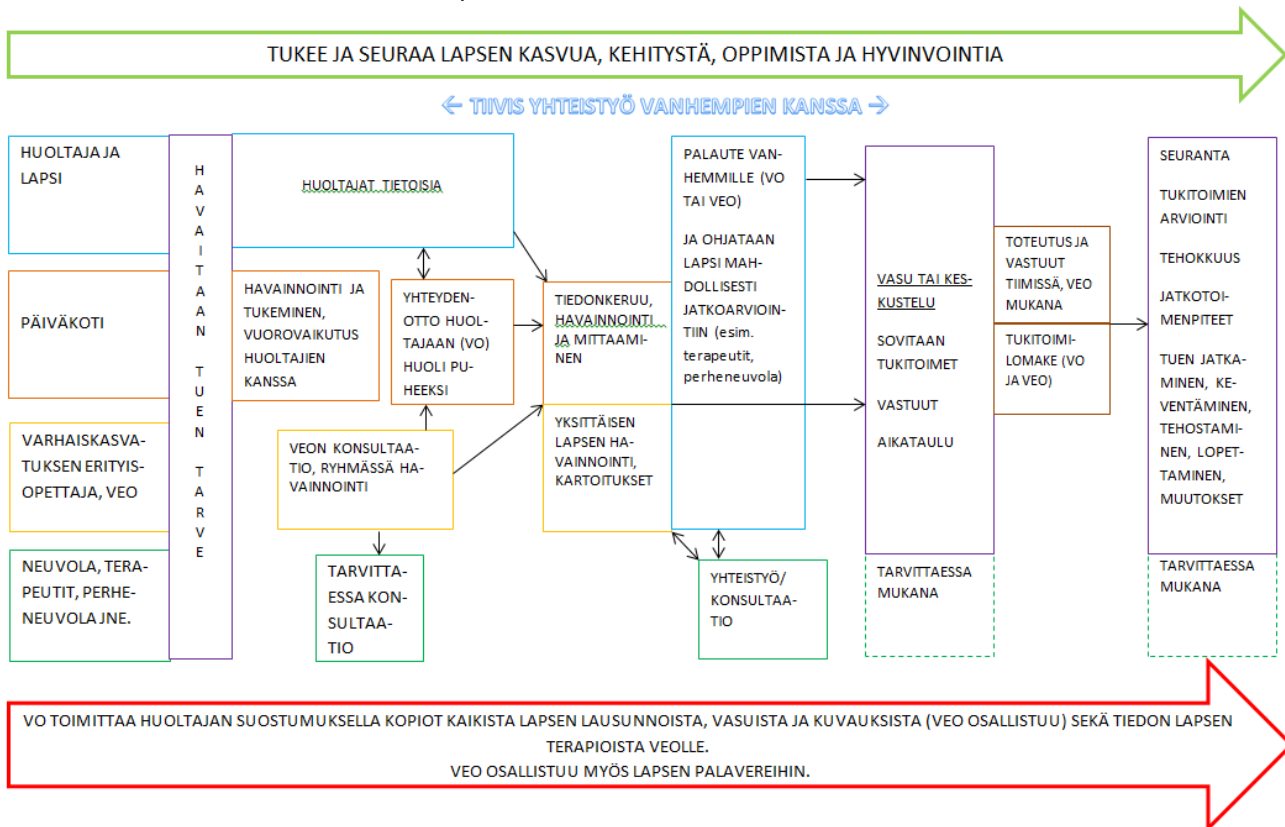
sujuvuuteen sekä siihen, hallitseeko lapsi jo oikea- vasen suhteen. Tarvittaessa kartoitus uusitaan keväällä (vo).

- Lapsen itsearviointi
- lasten haastattelut, keskustelut ym.
- palautehelmet ja kyselyt huoltajille ja lapsille

Kaikkien kartoitusten tarkoituksena on havainnoida jokaisen lapsen yksilöllistä oppimisen ja kasvamisen polkua ja huomata mahdolliset tuen tarpeet jo varhaisessa vaiheessa, jolloin voidaan kehittää ja suunnitella opetusta kunkin lapsen tarpeiden mukaisesti.

Tuen prosessi varhaiskasvatuksessa

TUEN PROSESSI VARHAISKASVATUKSESSA

Tuen järjestämiseen liittyvät vastuut ja toimivaltuudet esiopetuksessa

	varhaiskasvatuksesta vastaava	varhaiskasvatuksen opettaja (VO)	varhaiskasvatuksen erityisopettaja (VEO)	- terveydenhoitaja	- koulukuraattori	- lääkäri	- psykologi	Monialainen työryhmä	päiväkodinjohtaja/aluejohtaja	sivistystoimenjohtaja/koulutoimenjohtaja
V vastuullinen toimija LE laatii ja esittelee K konsultoi (K) konsultoi tarvittaessa PÄ päättää asiasta L lausunto pakollinen (L) lausunto tarvittaessa										
Lapsen tuen seurantakortti (jos käytössä)		V	K							
Lapsen tukitarpeen kartoittaminen		V	K/V							
Oppilashuollon ja tuen tarpeen kartoittaminen		V	K/V	(K)	(K)	(K)	(K)		V	
<u>Pidennetty oppivelvollisuus esiopetuksessa</u>			V/LE			L	L		LE	PÄ
Yleinen tuki esiopetuksessa		V	V							
Pedagoginen arvio		V/LE	K/V					K		
<u>Tehostettuun tukeen siirtyminen</u>		V/LE	V/LE					PÄ/LE	V/PÄ	Ei hall. päätös
Oppilassuunnitelman laatiminen ja toteuttaminen		V	K/V							
Pedagoginen selvitys		V	V/LE	(L)	(L)	(L)	(L)	K		
Päätös erityisestä tuesta esiopetuksessa			V/LE						LE	PÄ
HOJKS: lapsi esiopetuksen ryhmässä		V	V/LE							

5.1 OPISKELUHUOLTO

Monialaista opiskelijahuollon yhteistyötä tehdään

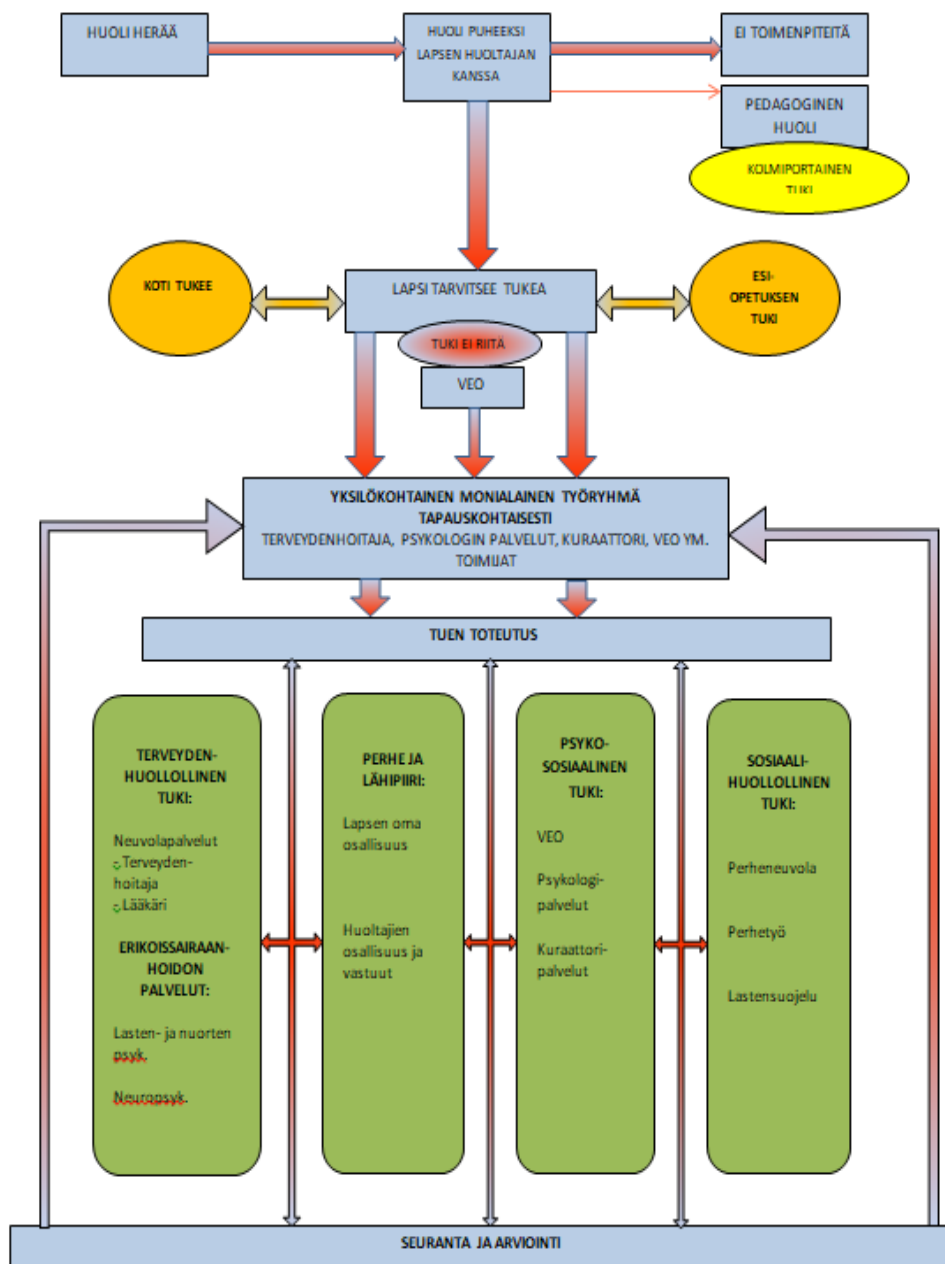
- opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa.
- lapsen ja hänen huoltajansa kanssa huomioon ottaen lapsen ikä ja edellytykset

Opiskelijahuollon painopiste pidetään ehkäisevässä ja yhteisöllisessä työskentelyssä.

Yhteistyöllä kodin kanssa luodaan pohja lapsen parhaaksi.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus maksuttomaan opiskelijahuoltoon, joka ensisijaisesti toteutuu koko esiopetusryhmää tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tällä tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen edistämistä, ongelmien ennaltaehkäisyä ja niiden varhaista tunnistamista. Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytysten edistämiseksi tehdään moniammatillista yhteistyötä. Yhteisöllisen oppilashuoltotyöryhmän kokoonkutsujana toimii varhaiskasvatusyksiköiden johtaja. Yksilöllisen oppilashuollon tarpeen ilmetessä keskustellaan ensin huoltajien kanssa ja pohditaan yhdessä erilaisia vaihtoehtoja. Koko kuntaa koskeva oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelma on laadittu 2023.

ESIOPETUKSEN OPPILASHUOLLOLLISEN TUEN POLKU

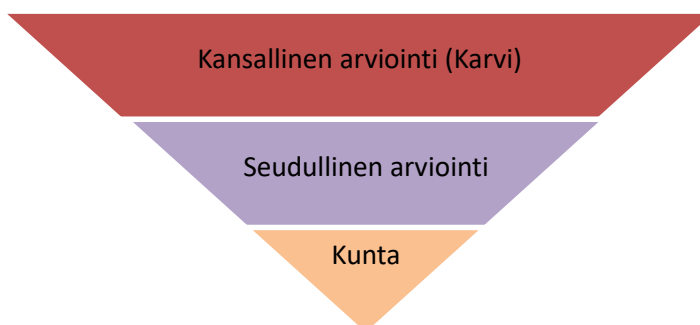

6. ESIOPETUKSEN ARVIOINTI JA OSALLISTUMISTODISTUS

Keminmaassa arviointia suoritetaan eri muodoissa vuosittain Seudullisen varhaiskasvatuksen arviointityökaluja käyttäen. Keminmaassa osallistutaan vuosittain kansallisiin arviointeihin (Karvi). Varhaiskasvatuksen järjestäjänä kunta arvioi varhaiskasvatuksen yksiköiden toiminnan laatua ja sekä asiakastyytyväisyys-kyselyllä sekä varhaiskasvatuksen laadun arviointilomakkeen mukaan. Varhaiskasvatuksen laadun arviointia tehdään toimintakauden aikana kahdessa osassa vuosikellon mukaan. Osallistumistodistus annetaan toisen esiopetusvuoden päättyessä.

Arviointi (liitteenä) 1 tehdään lokakuussa. Arvioinnin kohteena ovat vuorovaikutus, ryhmän ilmapiiri, vertaisvuorovaikutus, lasten osallisuus, pedagoginen suunnittelu, pedagoginen dokumentointi, pedagoginen toiminta, oppimisympäristöt, pedagoginen arviointi ja kehittäminen, yhteistyö huoltajien kanssa sekä moniammatillinen yhteistyö.

Arviointi (liitteenä) 2 tehdään maaliskuussa. Arviointilomake on samansisältöinen molemmilla kerroilla.

Keminmaassa arviointia suoritetaan eri muodoissa vuosittain Seudullisen varhaiskasvatuksen arviointityökaluja käyttäen. Keminmaassa osallistutaan vuosittain kansallisiin arviointeihin (Karvi).

Varhaiskasvatuksen järjestäjänä kunta arvioi varhaiskasvatuksen yksiköiden toiminnan laatua ja sekä asiakastyytyväisyys-kyselyllä sekä varhaiskasvatuksen laadun arviointilomakkeen mukaan. Varhaiskasvatuksen laadun arviointia tehdään toimintakauden aikana kahdessa osassa vuosikellon mukaan. Osallistumistodistus annetaan esiopetusvuoden päättyessä.

Arvioinnin kohteena on henkilöstön valitsemana pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt. Varhaiskasvatuksen arviointijärjestelmä on osana tiimien palaverimuistioita. Näin arviointia toteutetaan säännöllisesti ja systemaattisesti. Arvioinnin kohteista nostetaan sekä onnistumisen että kehittämisen kohteita, joihin laaditaan tavoitteet ja toimenpiteet. Näitä arvioidaan säännöllisesti. Huoltajien ja lasten tekemästä arvioinnista (mm. laadun kyselyt ja lasten kokoukset jne.) nostetaan myös onnistumisia ja kehittämiskohteita, joihin laaditaan tavoitteet ja toimenpiteet. Arvioinnin tuloksia käytetään toiminnan suunnittelussa.

ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN 2023- /HENKILÖSTÖN ARVIOINTI

(1)Huonosti, (2) Melko huonosti, (3) Melko hyvin, (4) Hyvin,

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Pedagoginen oppimisympäristö	Muokkaamme oppimisympäristöä vastaamaan lasten muuttuvia tarpeita ja kiinnostuksen kohteita säännöllisesti				
	Oppimisympäristömme mahdollistavat lapsille myös vauhdikkaan liikkumisen ja leikkimisen päivittäin				
	Toimintaa suunnitellaan huomioiden lasten mielenkiinnonkohteet ja huoltajien toiveet (projektit, ilmiöt ym.)				
	Materiaalit, lelut ja esimerkiksi kuvat ovat lasten tasolla ja saatavilla lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden				
	Retkeillään säännöllisesti metsässä, luonnossa tai lähiympäristössä				
	Toteutamme ohjattua toimintaa myös ulkona säännöllisesti				
Kommentit ja huomiot (onnistumiset ja kehittämiskohteet)					

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Siirtymätilanteet	Siirtymätilanteita porrastetaan ja pienryhmitetään päivittäin				
	Annamme lapsille mahdollisuuden harjoitella omatoimisuutta siirtymätilanteissa päivittäin				
	Hyödynnämme käytettävissä olevia tiloja myös siirtymätilanteissa				
	Aikuiset luovat kiireetöntä ilmapiiriä päivittäin				
Kommentit ja huomiot (onnistumiset ja kehittämiskohteet)					

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Perustoiminnot	Ruokailut järjestetään siten, että lapset saavat ruokailla kiireettömästi ja omatoimisuutta harjoitellen				
	Aikuinen ruokailee päivittäin lasten kanssa keskustellen miellyttävässä ilmapiirissä				
	Mahdollistamme lapselle riittävän levon ja rauhoittumisen lapsen ikätaso huomioiden				
	Huoltajien kanssa keskustellaan lasten levon tarpeesta sekä sen järjestelyistä				

	Aikuiset kannustavat lapsia harjoittelemaan pukemiseen liittyviä taitoja ja auttaa tarvittaessa/ ovat läsnä				
	Lapset pesevät käden aikuisen ohjaamana				
Kommentit ja huomiot (onnistumiset ja kehittämiskohteet)					

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Yksilöllinen tuen tarve	Kartoitamme lapsen tuen tarpeita yhteistyössä huoltajien kanssa				
	Lapsen säännöllistä havainnointia hyödynnetään toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin pohjana				
	Tukitoimilomaketta käytetään tarvittaessa aikataulutamaan, havainnoimaan ja toteuttamaan yleisen tuen keinoja sekä ryhmän toiminnan/oman työn suunnittelussa ja arvioinnissa				
	Käytämme tarvittaessa puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia (kuvat, tukiviittomat ym.)				
	Neuvolan yhteistyölomake täytetään päiväkodissa n. kuukautta ennen lapsen syntymää (opettaja vastaa tästä)				
Kommentit ja huomiot (onnistumiset ja kehittämiskohteet)					

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Pedagoginen prosessi	Toiminta ja projektit kumpuavat lasten aktiivisesta kuuntelemisesta ja lasten kokouksia pidetään säännöllisesti				
	Lapsia havainnoidaan ja keskustellen saadaan tietoa lasten kiinnostuksen kohteista, joita lähdetään kehittämään koko ryhmän voimin				
	Lasten ikätaso huomioidaan toiminnan suunnittelussa				
	Toimintaa ja leikkiä pyritään jatkamaan useita päiviä ja jalostamaan pidemmälle				
	Taidetuokioissa käytetään erilaisia materiaaleja ja välineitä sekä työtapoja				
	Oppimisympäristöjä varioidaan ajoittain				
	Ulkotiloja ja ympäristöä käytetään oppimisympäristönä				
	Ajankohtaiset aiheet ja tapahtumat huomioidaan toiminnassa				
Kommentit ja huomiot (onnistumiset ja kehittämiskohteet)					

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Leikki	Aikuinen mahdollistaa, kehittää sekä rikastuttaa leikkiä ja innostaa lapsia olemalla siinä aktiivisesti mukana ja sallien pitkäkestoisen leikin				
	Aikuinen havainnoi leikkiä olemalla mukana ja saaden tietoa mm. sosiaalisista suhteista ja lapsen kiinnostuksen kohteista				
	Lapsia autetaan kehittymään leikki- ja kaveritaidoissa				
Kommentit ja huomiot (onnistumiset ja kehittämiskohteet)					

Tavoite	Kriteeri	1	2	3	4
Lapsen yksilöllisyys	Pienryhmätoiminta toteutuu päivittäin				
	Lapset kohdataan kiireettömästi				
	Vuorovaikutus tapahtuu lapsen tasolla ollen lämmintä ja avointa				
	Jokaista lasta havainnoidaan, jotta havaitaan lasten kiinnostuksen kohteet				

TUKITOIMILOMAKE

Lapsen nimi ja syntymäaika _____

Ryhmä/esiopetuspaikka _____

Lapsen tuen tarve:	Sovitut tukitoimet:
Tukitoimien aikataulu:	
<ul style="list-style-type: none"> • kesto: • päivittäinen toteutus: • sovittu arviointi pvm: 	

Nähty: _____
_____

Huomioita tukitoimien vaikuttavuudesta:

Säilytetään henkilökunnan nähtävillä (esim. päiväkirjan välissä)

YLEISEN TUEN KEINOJA (Oman työn suunnittelua ja arviointia varten)

aloituspäivämäärä	havainnot
<u>Oppimisympäristön muutokset</u>	
• Istumapaikan valinta (esim. opettajan vieressä, paikan rajaaminen, kaukana häiriötekijöistä, vieruskaveri, valaistus, istuma-asento)	_____
• Ympäristön selkiyttäminen (ylimääräisten ärsykkeiden vähentäminen esim. melu - ja näköärsykkeet)	_____
• Yksilö- ja pienryhmätyöskentelyn käyttö (ryhmien muodostaminen tuen tarpeiden mukaan, erikokoiset pienryhmät jne.)	_____
• Muu, mikä? _____	_____
<u>Työskentelytilanteet</u>	
• Aikuisen tai toisen lapsen apu	_____
• Tapahtumien ja tehtävien ennakointi (time timer, ensin – sitten – jälkeen - kuvat)	_____
• Tehtävien/ ohjeiden pilkkominen	_____
• Ohjeiden kertaaminen ennen toimintaa/siirtymää (varmistetaan, että lapsi on ymmärtänyt ohjeet/ tietää tavoitteen)	_____
• Muu, mikä? _____	_____

aloituspäivämäärä

havainnot

Opetus- ja toimintatapojen muuttaminen

- Ryhmytyymiseen käytetty riittävästi aikaa _____
- Tukiviittomat käytössä _____
- Selkeät säännöt, jotka ovat lasten ja aikuisten tiedossa _____
- Lisätty henkilökohtaista ohjausta _____
- Tehostettu mallintaminen (kädestä pitäen neuvominen) _____
- Yksilöllisesti eriytetyt/ mukautetut tehtävät _____
- Käytettävän ajan säännöstely (taucojen käyttö, lisäaika, time timer) _____
- Mahdollisuus liikkumiseen toiminnan välillä _____
- Säännöllinen/välitön palaute lapselle _____
(esim. kehu, peukku, kosketus ja liikennevalot)
- Myönteinen palaute toivotusta käyttäytymisestä _____
- Lisätty sosiaalisten taitojen harjoittelua _____
(pienryhmien käyttö, eri sosiaalisten taitojen ohjelmat
esim. Mollit, Piki, pelit, sisä- ja ulkoleikit)
- Ulkoilun/liikunnan/toiminnallisuuden lisääminen _____
- Muu, mikä? _____

Visuaalinen tuki

- Kuvallinen päiväjärjestys _____
- Työtehtäväjärjestys (esim. ensin-sitten-jälkeen-kuvat) _____
- Toiminnanohjauskuvat (pukeminen, wc jne.) _____
- Leikinohjauskuvat _____
- Liikennevalot (käyttäytyminen, ennakointi) _____
- Nopean piirtämisen tekniikka _____
- Muu, mikä? _____

Apuvälineet

- Tasapainotyyny, kuminauha tuolin jaloissa _____
- Erilaiset keskittymislelut (esim. sinitarra) _____
- Time timer _____
- Kuulosuojaimet, korvatulpat _____
- Painotyyny (painokäärme) _____
- Painopeitto _____
- Erilaiset motivointikeinot (tarrataulut, palkkiot yms.) _____
- Yhdessä sovittu rauhoittumispaikka, toimintatavat _____
- Erilaisten rauhoittumistapojen harjoittelu _____
(esim. hengitysharjoitukset, tunnemittari)
- Muu, mikä? _____

Yhteistyö

- Yhteisten toimintatapojen ja päämäärien sopiminen _____
(ryhmän henkilökunta, huoltajat, avustaja, veo)
- Yhteisesti sovittu tavoite lapsen kanssa _____
- Yhteistyö veo:n, vakayksikön johtajan, neuvolan ja eri _____
asiantuntijoiden kanssa (esim. terapeutit, perheneuvola)
- Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa _____
- Muu, mikä? _____

ESIOPETUKSEN OSALLISTUMISTODISTUS

Esiopetuksen järjestäjä: _____

Esiopetusryhmän nimi: _____

Lapsen nimi: _____

Lapsen henkilötunnus: _____

Esiopetuksen laajuus: 700h/ lukuvuosi

Todistuksen antamispäivä: ____ / ____ 20____

Todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS SUUNNITELMA

Milloin selvitystä on tehty ja mitä on havaittu				
Kehittämisen teema	Tavoite	Kehittämistoimenpiteet	Kehittämisajataulu & vastuhenkilö	Arviointi

Lähde: www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus